

Bài báo nghiên cứu

PHÁT TRIỂN DU LỊCH BỀN VỮNG TẠI CĂN CỨ ĐỊA K20, THÀNH PHỐ ĐÀ NẴNG

Tăng Chánh Tín

Trường Đại học Sư phạm, Đại học Đà Nẵng, Việt Nam

Tác giả liên hệ: Tăng Chánh Tín – Email: tinchanhtang@gmail.com

Ngày nhận bài: 28-3-2020; ngày nhận bài sửa: 30-9-2020; ngày duyệt đăng: 20-10-2020

TÓM TẮT

Khu Căn cứ địa K20 nằm trên địa bàn phường Khuê Mỹ, quận Ngũ Hành Sơn, thành phố Đà Nẵng. Nơi đây còn lưu giữ những di vật, hiện vật và hệ thống hầm bí mật có giá trị lịch sử, minh chứng về một thời đấu tranh gay trong lòng địch của cán bộ và nhân dân Đà Nẵng. Khu Căn cứ địa K20 đã được công nhận là di tích cấp Quốc gia và được các cấp ngành của thành phố khai thác phát triển du lịch. Bài viết này làm rõ những giá trị nổi bật về lịch sử, văn hóa, cảnh quan sinh thái của Căn cứ địa K20, đồng thời đề xuất một số biện pháp về quy hoạch, đầu tư tôn tạo, quảng bá du lịch để phát triển du lịch bền vững tại di tích này. Bên cạnh những thuận lợi về vị trí địa lý, giá trị lịch sử, cảnh quan, sinh thái...; nơi đây vẫn còn tồn tại những khó khăn như công tác quy hoạch tổng thể chưa được quan tâm đúng mức; hệ thống cơ sở hạ tầng, cơ sở vật chất kỹ thuật chưa đồng bộ; vai trò của cộng đồng địa phương chưa được phát huy; tác động tiêu cực của quá trình đô thị hóa... Kết quả nghiên cứu tại K20 cho thấy việc phát triển du lịch đi đôi với bảo tồn, tôn tạo di tích cũng như có cơ chế chính sách phù hợp nhằm đảm bảo phát triển du lịch bền vững tại đây là vấn đề có tính cấp thiết.

Từ khóa: du lịch bền vững; căn cứ địa K20; thành phố Đà Nẵng

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh hội nhập và toàn cầu hóa diễn ra mạnh mẽ trên phạm vi toàn thế giới như hiện nay, phát triển du lịch bền vững trở thành một trong những vấn đề then chốt, vừa là động lực, vừa là mục tiêu hướng đến của các quốc gia.

Sau hơn 30 năm thực hiện thành công đường lối đổi mới được đề ra từ Đại hội VI của Đảng (1986) và hơn 10 năm trở thành thành viên của WTO (2007); ngành Du lịch Việt Nam đã và đang có những bước tiến vượt bậc trên nhiều lĩnh vực. Tuy nhiên, thực tiễn phát triển du lịch thời gian qua cũng nảy sinh nhiều vấn đề bất cập, đòi hỏi ngành Du lịch phải không ngừng đổi mới, nâng cao chất lượng, đa dạng hóa loại hình, sản phẩm du lịch và đặc biệt phải có chiến lược phát triển du lịch theo hướng bền vững.

Là trọng điểm du lịch của vùng du lịch duyên hải Nam Trung Bộ, thành phố Đà Nẵng ngày càng khẳng định vị thế của một điểm đến du lịch an toàn, hiện đại. Trải qua

Cite this article as: Tang Chanh Tin (2020). Sustainable tourism development in K20 base, Da Nang city. *Ho Chi Minh City University of Education Journal of Science*, 17(10), 1819-1830.

một thời gian phát triển khá “nóng”, du lịch Đà Nẵng đã bộc lộ không ít những hạn chế, như: sự đầu tư quá nóng vội về hệ thống cơ sở lưu trú du lịch, resort ven biển làm mất đi không gian biển của thành phố, ảnh hưởng đến môi trường; việc đầu tư ồ ạt cho phân khúc khách sạn 3 sao làm cho tổng nguồn cung thị trường Đà Nẵng tăng lên khiến các khách sạn phải chịu áp lực cạnh tranh khốc liệt; sự thiếu hụt về nguồn nhân lực du lịch chất lượng cao...

Để khắc phục những vấn đề trên, một trong những giải pháp quan trọng mà các cấp ngành thành phố phải đặc biệt quan tâm là xây dựng chiến lược phát triển du lịch bền vững tại Đà Nẵng. Trong số các địa chỉ du lịch tại Đà Nẵng, Căn cứ địa K20, quận Ngũ Hành Sơn được đánh giá là điểm đến có nhiều tiềm năng trong việc phát triển loại hình du lịch về nguồn, khám phá lịch sử, văn hóa cũng như du lịch sinh thái gắn với danh thắng Ngũ Hành Sơn. Nhìn nhận đúng đắn những tiềm năng du lịch cũng như đề xuất các giải pháp nhằm phát triển du lịch bền vững tại căn cứ địa cách mạng K20 là vấn đề có tính lí luận và thực tiễn sâu sắc.

2. Căn cứ địa cách mạng K20

2.1. Khái quát về căn cứ địa cách mạng K20

Bộ Quốc phòng - Trung tâm từ điển bách khoa quân sự (2005) đã nêu ra khái niệm “Căn cứ địa cách mạng là vùng lãnh thổ và dân cư do lực lượng cách mạng làm chủ, tương đối an toàn (có thể là vùng tự do hoặc căn cứ du kích đã được xây dựng, củng cố vững chắc)” (Vietnam Ministry of National Defence – Military encyclopedia Center, 2005).

Trong lịch sử, căn cứ địa cách mạng K20 nằm ngay trong lòng địch, hay còn gọi là “căn cứ lõm”, đây chính là nét đặc biệt của K20 so với những cứ địa cách mạng khác. K20 nằm sâu giữa vùng địch tạm chiếm trong kháng chiến chống Pháp và kháng chiến chống Mỹ, nhằm đấu tranh chống địch có hiệu quả. Căn cứ lõm thường có quy mô không lớn nhưng chiếm vị trí xung yếu mà lực lượng kháng chiến dựa vào đó để xây dựng và phát triển lực lượng phục vụ cho đấu tranh chính trị và đấu tranh vũ trang trong vùng địch hậu. (Vietnam Ministry of National Defence, 2005)

K20 là tên gọi do Quận ủy Quận 3 (Đà Nẵng) đặt để làm mật hiệu liên lạc thời chống Mỹ. Căn cứ K20 nằm trên địa bàn khu dân cư Đa Mạn 5 (thuộc phường Khuê Mỹ, quận Ngũ Hành Sơn, thành phố Đà Nẵng) cách phố cổ Hội An khoảng 20km và danh thắng Ngũ Hành Sơn khoảng 1,5km về phía Tây; cách trung tâm thành phố Đà Nẵng khoảng 10km về phía Đông Nam.

Trong thời kì chống Mỹ, K20 có diện tích khoảng 60.302m². Dân cư ở đây thưa thớt, co cụm thành từng xóm nhỏ về phía Nam, giữa vùng đất thấp để tiện cho việc sản xuất nông nghiệp trồng lúa và hoa màu.

Địa bàn Căn cứ K20 bao gồm các xóm Đa Phước (xóm Cát), Nước Mặn (xóm Đồng) và một phần của làng Mỹ Thị, Bà Đa thuộc Quận 3 – Đà Nẵng, trung tâm căn cứ chính là xóm Đồng với lũy tre bao bọc xung quanh, cây cối rậm rạp; phía Đông tiếp giáp sông và

đồng ruộng; phía Tây giáp sông Cổ Cò, Hòa Quý, Hòa Xuân; phía Nam giáp cánh đồng trũng vào tới đập Bờ Quan; phía Bắc giáp cánh đồng rộng lớn kéo dài xuống đập Mỹ Thị. Tại xóm Đồng thời bấy giờ có tổng cộng 32 hộ dân sinh sống và ở đây lúc cao điểm có thể che giấu được gần 100 cán bộ, du kích, chiến sĩ biệt động của ta. Với địa thế thuận lợi, được che chở, bao bọc giữa ranh giới tự nhiên nên nơi đây đã trở thành điểm khởi đầu cho việc thông tin liên lạc từ vùng giải phóng vào căn cứ và từ căn cứ vào trung tâm thành phố bằng hệ thống giao thông thủy, bộ. Với đặc điểm như trên, K20 luôn được cả ta và địch xác định là một địa điểm trọng yếu ở phía Đông Nam thành phố Đà Nẵng. Địch sử dụng nơi này làm chốt chặn, kiểm soát lực lượng cách mạng, tạo ra hành lang quân, dân sự bảo vệ trung tâm thành phố ở phía Đông Nam; trong khi đó, ta xác định đây là địa bàn chiến lược để xây dựng và phát triển lực lượng cách mạng, cầu nối giữa cách mạng địa phương với vùng giải phóng, là bàn đạp để lực lượng vũ trang của ta từ hậu cứ phục kích vào vùng địch hậu.

2.2. *Vai trò của Căn cứ địa K20 trong kháng chiến chống Mỹ*

Căn cứ K20 là đầu não của cách mạng Quận 3 và là bàn đạp quan trọng của cách mạng Đà Nẵng. Ngay sau khi có quyết định chính thức xây dựng Căn cứ K20, đầu năm 1965, tất cả bộ phận lãnh đạo cách mạng Quận 3 đều tập trung về đây, K20 không ngừng được củng cố, kiện toàn và phát triển cho đến ngày giải phóng Đà Nẵng. Đó là những cơ quan, bộ phận gồm: Quận ủy, Ban An ninh, Quận đội, các bộ phận phụ trách kinh tế, chính trị – binh vận, Đoàn thanh niên nhân dân cách mạng. Các cán bộ Quận ủy, Bí thư... đến Quận ủy viên qua các thời kì đều đã từng ăn ở, hoạt động nơi này. K20 là nơi tiếp nhận, phổ biến và truyền đạt mọi chỉ đạo, chỉ thị, nghị quyết của lãnh đạo và tập thể Thành ủy Đà Nẵng, Đặc Khu ủy Quảng Đà về xây dựng và phát triển phong trào cách mạng của quận. Tại đây, lực lượng vũ trang Quận 3 – Đà Nẵng đã triển khai kế hoạch và tổ chức tấn công địch. Hầu hết các trận đánh lớn, nhỏ của lực lượng vũ trang quận vào các trụ sở, căn cứ điểm của Mỹ – Ngụy trên địa bàn đều phải trải qua một thời gian bàn thảo, chuẩn bị kỹ lưỡng tại K20. Đây là nơi các chiến sĩ đi nắm thông tin từ cơ sở, trinh sát mục tiêu, trận địa rồi trao đổi, xây dựng kế hoạch tác chiến, đồng thời cũng là nơi chuẩn bị đầy đủ nhất khí tài, đạn dược, đảm bảo công tác hậu cần cho mỗi trận đánh, cũng như xuất quân, tiếp áp mục tiêu để thực hiện nhiệm vụ chiến đấu.

Căn cứ địa K20 là hậu phương tại chỗ, nơi bảo đảm một phần quan trọng tiềm lực của cuộc kháng chiến. Tại K20, dựa vào ưu thế tự nhiên, quân và dân nơi đây đã nỗ lực khai thác phục vụ kháng chiến. Đất đai được khai phá để trồng lúa và hoa màu, sông ngòi trong vùng được tận dụng để đánh bắt cá tôm. Nhờ đó, mặc dù phải chịu thiên tai, lụt lội, nhất là luôn bị địch tìm cách phá hoại bằng phương tiện cơ giới, đốt cháy thóc gạo, rải chất độc hóa học để phá cây cối, mùa màng nhưng nhân dân K20 vẫn tích cực đóng góp lương thực, thực phẩm để nuôi quân, phục vụ chiến đấu, đảm bảo cung cấp cho cuộc kháng chiến lâu dài.

2.3. *Những giá trị của Căn cứ địa cách mạng K20*

2.3.1. *Giá trị lịch sử, văn hóa*

Căn cứ K20 là mật danh của “lõm chính trị” độc đáo được Quận ủy Quận 3 thành phố Đà Nẵng trực tiếp chỉ đạo xây dựng tại Đa Mạn, Mỹ Thị, Bà Đa (nay là phường Khuê Mỹ, quận Ngũ Hành Sơn) từ cuối năm 1964 và tồn tại trong lòng địch cho đến ngày thành phố được giải phóng.

Với diện tích hơn 6ha, dân số không đông, song do nằm trên địa bàn quân sự quan trọng, là cửa ngõ chốt chặn, bảo vệ thành phố từ hướng Đông Nam nên nơi đây đã trở thành địa bàn triển khai các cứ điểm quân sự mạnh của Mĩ – nguy trong kế hoạch xây dựng Đà Nẵng thành khu liên hợp quân sự lớn nhất miền Trung. Có những thời điểm nơi đây tập trung đến 6000 quân với đủ các loại lính: thủy quân lục chiến, biệt kích, bộ binh cơ giới... Đi liền theo đó là một hệ thống dày đặc các đồn bót, trạm gác, cơ sở thông tin, trại huấn luyện quân sự... với trang thiết bị kỹ thuật và phương tiện chiến tranh hiện đại. Đặc biệt, nơi đây còn được xây dựng một sân bay quân sự chiến thuật nhằm giảm tải cho sân bay Đà Nẵng, đáp ứng yêu cầu ngày càng mở rộng của cuộc chiến tranh.

Trong khi đó, ta cũng xác định đây là địa bàn chiến lược cực kỳ quan trọng để xây dựng và phát triển lực lượng cách mạng, cất giấu vũ khí... là cầu nối giữa phong trào cách mạng địa phương với vùng giải phóng và tỉnh Quảng Nam, và cũng là bàn đạp để lực lượng vũ trang của ta từ hậu cứ đột kích vào vùng địch hậu.

Vượt qua nhiều gian khổ, hi sinh, bằng sự khôn khéo, mưu trí, dũng cảm, quần chúng nhân dân K20 đã biến nơi đây thành vùng đất “thép” trong phong trào đấu tranh cách mạng ngay giữa lòng địch với mạng lưới hầm bí mật dày đặc, có thời điểm lên tới 157 hầm. Tất cả đều được ngụy trang hết sức khéo léo, kín đáo, đa dạng và được bảo vệ trong một thế trận lòng dân giàu truyền thống cách mạng. Nhân dân K20 luôn có ý thức tự cảnh giác, đoàn kết thành một khối thống nhất, không phân biệt già trẻ, gái trai kiên quyết bám trụ xóm làng, đấu tranh vì mục tiêu giải phóng quê hương.

Chính vì vậy, sự tồn tại của Căn cứ địa K20 mang một giá trị lịch sử to lớn, là minh chứng hùng hồn cho truyền thống yêu nước, tinh thần kiên trung với cách mạng của nhân dân. Đó còn là biểu tượng truyền thống đoàn kết, đùm bọc gắn bó lẫn nhau trong mối quan hệ làng xóm rất chặt chẽ mà không sức mạnh nào có thể xâm phạm. Với những thành tích đã đạt được, khu Căn cứ địa K20 đã vinh dự được Đảng và Nhà nước phong tặng danh hiệu Anh hùng lực lượng vũ trang nhân dân.

2.3.2. *Giá trị cảnh quan, sinh thái*

K20 tồn tại trong một không gian làng quê truyền thống với những cảnh quan tự nhiên gắn với cuộc sống nông nghiệp của người dân. Đặc biệt, K20 càng có giá trị về sinh thái cảnh quan khi nằm ngay bên dòng sông Cổ Cò và danh thắng Ngũ Hành Sơn.

Sông Cổ Cò xuất phát từ cửa sông Trường Giang, huyện Núi Thành, Quảng Nam chảy về Đà Nẵng. Vào thế kỷ XVII, sông Cổ Cò là thủy lộ huyết mạch nối Cửa Hàn, Đà

Năng và phố cổ Hội An. Tuy nhiên, do thời gian và chiến tranh tác động, nhiều đoạn sông bị bồi lấp, dẫn đến tắc nghẽn, nhất là đoạn qua thị xã Điện Bàn, tỉnh Quảng Nam. Nếu được khơi thông, Cổ Cò sẽ là con sông chạy song song bờ biển và gần với nhiều resort cao cấp, từ bến sông Hàn đến bến Cửa Đại Hội An, uốn lượn qua nhiều dự án phát triển du lịch và khu đô thị lớn, hiện đại như khu đô thị Nam Việt Á, tổ hợp du lịch nghỉ dưỡng cao cấp Cocobay Đà Nẵng, sân golf Montgomerie Links, sân golf VinaCapital, khu đô thị Sea View, khu đô thị Công nghệ FPT, khu đô thị Phú Mỹ An...

Bên cạnh vị trí nằm sát dòng sông Cổ Cò, K20 còn có một thuận lợi quan trọng khi cách không xa khu danh thắng Ngũ Hành Sơn với nhiều huyền tích về sự ra đời cũng như hệ thống di tích lịch sử văn hóa gắn với nó. Nếu biết khai thác, kết nối, K20 cùng với sông Cổ Cò và danh thắng Ngũ Hành Sơn sẽ trở thành một trục cảnh quan sinh thái, văn hóa lịch sử đầy tiềm năng cho phát triển du lịch.

3. Căn cứ địa K20 và thực trạng phát triển du lịch

Là một di tích lịch sử cấp quốc gia, khu Căn cứ địa K20 được coi là điểm đến mới của du lịch về nguồn, nhưng đến nay, điểm đến này vẫn còn bị bỏ ngỏ cũng như đối mặt với nhiều nguy cơ bị tàn phá.

Cũng như nhiều địa phương khác ở miền Trung, hàng năm K20 phải đối mặt với mưa bão, lũ lụt lớn. Sự khắc nghiệt của khí hậu, thời tiết trở thành một trong những tác nhân gây ảnh hưởng quan trọng đến sự tồn tại của các di tích. Nhiều căn hầm bí mật, nhiều căn nhà của các gia đình từng là cơ sở cách mạng đã lần lượt bị sụt lún, vùi lấp và ngã đổ, không còn giữ được dấu tích lịch sử. Nhiều dự án đô thị ở khu vực xung quanh đã làm cho K20 trở thành một vùng thấp trũng và thường xuyên ngập úng vào mùa mưa.

Sự phát triển của đất nước nói chung và Đà Nẵng nói riêng kéo theo sự thay đổi cuộc sống, diện mạo của vùng đất K20. Từ sau năm 1975 đến nay, rất nhiều khu vườn, mảnh đất của các gia đình ở đây đã bị chia tách, thay đổi chủ sở hữu. Số người nhập cư ở đây càng đông và ngược lại, số người dân ở đây thay đổi chỗ ở, định cư nơi khác cũng rất đáng kể.

Mặt khác, dưới áp lực của đô thị hóa, hàng loạt gia đình đã tiến hành thay đổi kiến trúc, kết cấu nhà ở sinh hoạt của mình để phù hợp với sự phát triển. Tất cả các yếu tố trên đều đã gây ảnh hưởng lớn, trực tiếp đến quá trình tồn tại của hệ thống các di tích thuộc Căn cứ địa K20. Vì thế, hiện nay chỉ còn 6 địa điểm bảo lưu tốt nhất những dấu tích lịch sử của Khu căn cứ và 4 trong số đó được xếp hạng di tích, đó là nhà ông Huỳnh Phiên (Vấn), nhà thờ Bà Nhiêu, nhà thờ tộc Huỳnh và nhà ông Huỳnh Trung.

3.1. Hệ thống cơ sở hạ tầng, vật chất kỹ thuật

Theo thời gian, Căn cứ địa K20 đã có nhiều thay đổi. Các căn hầm bí mật, phần lớn đã bị mưa lũ hàng năm làm sụt lở, làm mất dấu vết hoàn toàn, hiện chỉ còn lại 3 căn hầm nhưng cũng không được nguyên vẹn. Các phương tiện vận chuyển đưa bộ đội sang sông Trung Lương chỉ còn lại mái chèo, chiếc thuyền nan hiện được trưng bày tại nhà truyền thống K20, nhiều hầm hào chôn cất vũ khí nay cũng không còn.

Một điều dễ nhận thấy, dù mang nhiều ý nghĩa lịch sử, có nhiều du khách tìm đến, nhưng di tích này vẫn chưa là một điểm đến hoàn thiện, bởi nếu đi đường sông thì chưa có cầu cảng, đường bộ thì chưa có chỗ để xe, chỗ nghỉ chân cho du khách... Đường giao thông nội bộ nối các điểm tham quan bên trong Căn cứ địa về cơ bản đã được bê tông hóa nhưng đã có dấu hiệu xuống cấp; hệ thống điện chiếu sáng, nước sạch cho khu Căn cứ chưa được đầu tư đồng bộ; cơ sở hạ tầng cho thông tin liên lạc còn hạn chế.

Hiện nay, tại khu Căn cứ địa vẫn chưa có nhà nghỉ chân cho du khách ngoài nhà truyền thống đã được xây dựng tương đối hoàn thiện. Tại nhà truyền thống, ngoài các hiện vật đã được trưng bày còn có một phòng được trang bị máy chiếu, bàn ghế để chiếu phim, thuyết minh cho khách; các hiện vật tại nhà truyền thống được bảo quản tương đối tốt; tuy nhiên, hệ thống hiện vật ở đây còn chưa phong phú, chưa phản ánh hết quá khứ hào hùng của mảnh đất K20.

3.2. Chính sách đầu tư cho phát triển du lịch

Năm 2010, Căn cứ địa K20 đã được Bộ Văn hóa – Thể thao và Du lịch xếp hạng là Di tích cấp Quốc gia và 4 địa điểm trong khu Căn cứ cách mạng K20 được xếp hạng Di tích lịch sử như nhà ông Huỳnh Phiên (Huỳnh Vắn), nhà thờ bà Nhiêu, nhà thờ tộc Huỳnh và nhà ông Huỳnh Trung.

Ngày 18/10/2011, Ủy ban nhân dân thành phố Đà Nẵng đã ra Quyết định số 9008/QĐ-UBND phê duyệt dự án đầu tư xây dựng công trình: Bảo tồn, tôn tạo khu Căn cứ cách mạng K20 tại phường Mỹ Khê, quận Ngũ Hành Sơn, thành phố Đà Nẵng do Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch thành phố Đà Nẵng làm chủ đầu tư với 50% vốn ngân sách Trung ương và 50% vốn ngân sách thành phố.

Dự án được tiến hành theo 2 giai đoạn: Giai đoạn 1: Dự án được thực hiện trong 2 năm 2011-2012 đầu tư cho các hạng mục trùng tu, tôn tạo các di tích; xây dựng nhà truyền thống, đài tưởng niệm, cổng làng; mở đường giao thông rộng 10,5m. Giai đoạn 2: Thực hiện trong năm 2013 với việc hoàn thiện hạ tầng, tôn tạo tu bổ các di tích của nhân dân như nhà ở, nhà thờ, hầm bí mật.

Tháng 7/2019, thành phố Đà Nẵng đã hoàn thành Đề án phát triển du lịch tại Khu Căn cứ cách mạng K20 nhằm biến K20 thành một điểm du lịch hấp dẫn mới gắn liền với khu danh thắng Ngũ Hành Sơn.

Với đề án phát triển du lịch tại Khu Căn cứ cách mạng K20, Đà Nẵng muốn tôn tạo khu di tích trở lại nguyên trạng ban đầu, đồng thời triển khai các hạng mục nhằm liên kết với các loại hình du lịch sinh thái, du lịch cộng đồng như: khôi phục lại cánh đồng của làng trước đây; tổ chức trồng các loại hoa màu truyền thống của làng như khoai, sắn, bắp, đậu... nhằm tạo thu nhập cho người dân trong làng, đồng thời tạo điểm phục vụ nhu cầu trải nghiệm cuộc sống địa phương của du khách sử dụng dịch vụ lưu trú tại nhà dân trong làng và các du khách đến tham quan khu di tích. Tổ chức các hoạt động ngoại khóa và giáo dục về truyền thống cách mạng kiên cường của cha ông cho các thế hệ sau. Đặc biệt chú ý

hướng đến các chương trình du lịch hoài niệm, thăm lại chiến trường xưa cho đối tượng cựu chiến binh; chương trình tham quan kết hợp mục đích nghiên cứu, tìm hiểu về cuộc chiến tranh nhân dân của Việt Nam; những hoạt động du lịch về nguồn, trải nghiệm kết hợp giáo dục truyền thống yêu nước cho thế hệ trẻ.

3.3. Một số hoạt động du lịch chủ yếu

Trong những năm qua, Căn cứ địa K20 đã tổ chức các hoạt động phục vụ khách du lịch quốc tế và nội địa tham quan, nghiên cứu, học tập..., nhiều doanh nghiệp du lịch quan tâm đưa khách đến với những đối tượng khách khác nhau để trải nghiệm sự khác biệt. Với khách quốc tế (trong đó có nhiều cựu chiến binh từng tham gia chiến tranh Việt Nam), khi đến đây, họ phần nào hiểu được lí do vì sao một dân tộc nhỏ bé như Việt Nam lại chiến thắng một đế quốc hùng mạnh như Hoa Kỳ; hiểu được bản chất chính nghĩa trong cuộc kháng chiến của nhân dân Việt Nam. Với khách nội địa, họ sẽ hiểu và nhận thức đầy đủ hơn, đồng thời bày tỏ sự khâm phục về ý chí ngoan cường và lòng yêu nước của người dân nơi đây, về sự tồn tại của một căn cứ địa cách mạng ngay trong lòng địch suốt thời gian dài. Đặc biệt với thế hệ trẻ (học sinh, sinh viên, thanh niên...), họ hiểu hơn về quá khứ hào hùng và sự hi sinh to lớn của các thế hệ đi trước, hiểu hơn về giá trị của hòa bình, đồng thời bồi đắp lòng yêu nước, tự hào dân tộc.

Tuy nhiên, nhìn một cách tổng thể, trong thời gian qua, việc phát triển du lịch tại Căn cứ địa K20 chưa thực sự hiệu quả so với tiềm năng vốn có, các công ti du lịch chưa “mặn mà” trong việc khai thác cũng như chưa biết nhiều đến địa chỉ này. Cũng có một số công ti như: Công ty CP Du lịch và Truyền thông ETV Hà Nội, Công ty Du lịch Top Ten Travel, Công ty Du lịch Khoảnh Khắc Việt, Công ty HGH Travel... đã có những chương trình tour, tuyến đến với căn cứ địa K20 nhưng vẫn còn rất hạn chế và chưa thường xuyên. Một trong những nguyên nhân là công tác quảng bá, truyền thông chưa thực sự đến với du khách và các doanh nghiệp lữ hành. Các công ti lữ hành lớn gần như chưa khai thác K20 như các điểm đến khác, vì còn nhiều yếu tố chưa đảm bảo độ hấp dẫn để thu hút sự chú ý của du khách.

Hiện nay, khách du lịch đến K20 chủ yếu là nhánh phụ của các tour chính trong thành phố Đà Nẵng. Khách chủ yếu là học sinh, sinh viên đến học tập ngoại khóa, giáo dục truyền thống lịch sử địa phương. Vào các ngày lễ kỉ niệm như ngày Giải phóng thành phố Đà Nẵng 29/3; ngày Thương binh – Liệt sĩ 27/7, ngày thành lập Quân đội 22/12... nơi đây thường đón các đoàn khách cựu chiến binh thăm lại chiến trường xưa; các tổ chức đoàn thể, các cơ quan ban ngành đến tham quan, tri ân với tinh thần “Uống nước nhớ nguồn”. Du khách nước ngoài cũng tìm đến đây để hiểu thêm về cuộc kháng chiến của nhân dân Việt Nam, nhưng số lượng không nhiều. Điều đáng quan tâm là vai trò của cộng đồng địa phương trong việc tham gia bảo tồn và khai thác du lịch tại khu Căn cứ địa K20 còn rất hạn chế, vì họ chưa tiếp cận được với nguồn vốn đầu tư, tôn tạo nên nhiều công trình (như hầm

bí mật, địa đạo, giao thông hào...) bị hư hại, xuống cấp; bản thân người dân địa phương chưa thực sự chủ động tham gia và không được hưởng lợi từ hoạt động du lịch đem lại.

3.4. Số lượng, thành phần khách du lịch (xem Bảng 1)

Năm 2016, UBND thành phố Đà Nẵng ra quyết định thành lập Ban Quản lý Khu di tích K20 thuộc Ban Quản lý Danh thắng Ngũ Hành Sơn. Từ đó, Căn cứ địa K20 mới có một cơ quan quản lý riêng biệt để điều hành Khu di tích.

Bảng 1. Bảng thống kê số lượng khách du lịch đến Căn cứ địa K20

giai đoạn 2016-2019

(Đơn vị tính: Lượt khách)

	2016	2017	2018	2019
Khách nội địa	1030	3485	3470	4719
Khách quốc tế	264	94	386	524
Tổng lượt khách	1294	3579	3856	5243

Nguồn: (Ngọc Ha, 2020)

Bảng 1 cho thấy số lượng khách du lịch đến với Khu căn cứ địa tăng đều qua từng năm. Từ 1294 lượt khách năm 2016, đến năm 2019 đã tăng lên 5243 lượt. Về cơ cấu, khách nội địa vẫn chiếm ưu thế so với khách quốc tế. Khách nội địa từ 79,6% năm 2016 tăng lên 90% năm 2019; khách quốc tế năm 2016 chiếm 20,4%, đến năm 2019 giảm còn 10%.

Đặc biệt, số lượt khách đến thăm Khu căn cứ vào năm 2019 có sự gia tăng đáng kể so với năm 2018 (tăng hơn 1300 lượt). Số liệu trên cho thấy K20 ngày càng nhận được sự quan tâm của du khách; tuy nhiên việc thu hút đối tượng khách quốc tế tại đây vẫn còn nhiều hạn chế.

3.3. Những hạn chế cần khắc phục để đảm bảo cho sự phát triển bền vững

Những yếu tố biểu hiện không bền vững của du lịch tại K20 có thể nhìn thấy ở nhiều khía cạnh cần được khắc phục, cụ thể như sau:

- Công tác quy hoạch tổng thể du lịch chưa được quan tâm đúng mức tại K20, nên chưa có sự kết nối với các khu vực lân cận. Quá trình đô thị hóa đã biến K20 thành một vùng trũng thấp thường xuyên bị ngập úng vào mùa mưa, đe dọa sự tồn tại của khu di tích. Nạn khai thác cát trái phép trên sông Cỏ Cò tạo ra nguy cơ thay đổi dòng chảy, sạt lở đất tại khu vực này.

- Hệ thống dịch vụ du lịch trong khu vực (giao thông nội bộ, trạm nghỉ chân, thông tin giới thiệu – quảng bá, ăn uống, đồ lưu niệm...) còn nhiều hạn chế, chưa thu hút du khách.

- Vai trò của người dân địa phương trong việc tham gia vào bảo tồn và khai thác du lịch tại đây chưa thực sự rõ nét, thiếu chủ động. Do cộng đồng dân cư còn rất bị động về nguồn vốn đầu tư và việc thụ hưởng lợi ích từ phát triển du lịch. Ý kiến đóng góp của người dân địa phương chưa được quan tâm đúng mức.

- Số lượng du khách đến K20 còn ít so với tiềm năng, tỉ lệ du khách quay lại tham quan rất thấp, chịu ảnh hưởng nặng nề của yếu tố thời vụ. Lợi ích kinh tế thu được từ du khách ít, không có khả năng đóng góp thực hiện bảo tồn, duy tu các giá trị vật chất của khu.

4. Giải pháp phát triển du lịch bền vững tại căn cứ địa K20 Đà Nẵng

4.1. Hoàn thiện quy hoạch tổng thể Khu căn cứ địa K20

Du di tích Căn cứ lữ K20 nằm trong cụm di tích phía Đông Nam của thành phố Đà Nẵng, không cách xa các di tích tiêu biểu khác, đặc biệt là danh thắng Ngũ Hành Sơn, mạng lưới giao thông đa dạng và tương đối thuận lợi; vì vậy, cần điều chỉnh quy hoạch tổng thể quận Ngũ Hành Sơn theo hướng bảo tồn không gian truyền thống của Căn cứ địa K20, khắc phục tình trạng ngập úng vào mùa mưa, kết nối với quần thể danh thắng Ngũ Hành Sơn và các di tích khác tại địa phương.

Khu di tích nằm giữa cảnh quan thiên nhiên khá đẹp, gần sông, gần biển, dân cư đông đúc, giàu truyền thống văn hóa, cách mạng; Đảng bộ, chính quyền và nhân dân địa phương rất tha thiết với công tác tôn tạo, phát huy giá trị của di tích trong đời sống chính trị, tinh thần của nhân dân địa phương nên đã tổ chức nhiều buổi tọa đàm, nhiều chuyến đi thực tế, sưu tầm tài liệu, hiện vật... nhằm cụ thể hóa mong ước đó.

Chính vì vậy, Ban Quản lý Khu di tích Căn cứ địa K20 cần thực hiện điều tra, đánh giá tổng hợp tiềm năng phát triển du lịch tại đây, phân tích hiện trạng cùng những khó khăn, tồn tại trong quá trình khai thác tài nguyên để phát triển du lịch. Trên cơ sở đó, đề xuất kế hoạch đầu tư trùng tu, tôn tạo di tích, nâng cấp cơ sở hạ tầng phục vụ du lịch, nâng cao chất lượng sản phẩm và thực hiện các hoạt động xúc tiến trong giai đoạn từ nay đến năm 2025 và các năm tiếp theo, nhằm thu hút du khách trong nước và quốc tế. Đặc biệt, cần phải có giải pháp quy hoạch tổng thể nhằm khai thác trực cảnh quan sinh thái, văn hóa lịch sử Căn cứ địa K20 – sông Cổ Cò – danh thắng Ngũ Hành Sơn đầy tiềm năng vào phát triển du lịch. Điều này góp phần quan trọng trong việc phát triển du lịch bền vững tại căn cứ địa này.

4.2. Tăng cường sự tham gia của cộng đồng địa phương

Để phát triển du lịch bền vững tại căn cứ địa K20, cộng đồng địa phương chính là một thành phần quan trọng. Họ vừa là chủ nhân của tài nguyên, vừa từng góp công sức để làm nên truyền thống của một K20 anh hùng. Vì vậy, phát triển du lịch bền vững tại K20 cần sự tham gia tích cực của cộng đồng địa phương và cộng đồng địa phương phải được thụ hưởng lợi ích từ sự phát triển này.

Tuy nhiên hiện nay, khi tiến hành các dự án trùng tu, bảo tồn các di tích cũng như tổ chức khai thác các nguồn tài nguyên, các di tích phục vụ phát triển du lịch, dường như vai trò của cộng đồng dân cư địa phương chưa được chú trọng. Vì vậy, việc chia sẻ lợi ích với cộng đồng địa phương, khuyến khích sự tham gia của cộng đồng dân cư vào các hoạt động du lịch, tạo sinh kế cho người dân và cùng nhau giải quyết các mâu thuẫn nảy sinh trong

quá trình phát triển là hết sức cần thiết, nhằm đảm bảo việc bảo tồn và khai thác phát triển du lịch bền vững tại K20.

4.3. Tăng cường đầu tư phục hồi, tôn tạo các di tích

Trước hết, cần giữ nguyên hiện trạng Căn cứ địa K20 với cảnh quan vốn có từ trước đến nay và tiếp tục có kế hoạch khảo sát trùng tu các căn hầm bí mật, các địa đạo, hào giao thông đã bị vùi lấp từ sau năm 1975. Phục chế sửa chữa các căn hầm bí mật ở nhà thờ Bà Nhiêu, nhà ông Huỳnh Trung, nhà ông Huỳnh Phiên và nhà thờ tộc Huỳnh. Hỗ trợ kinh phí cho các hộ gia đình có di tích để họ ổn định đời sống và có điều kiện bảo vệ di tích tốt hơn. Đặc biệt chú ý, khi thực hiện phục hồi, tôn tạo các di tích phải đảm bảo nguyên trạng không làm mất đi giá trị lịch sử, cảnh quan vốn có của K20.

4.4. Phát triển hệ thống cơ sở hạ tầng vật chất kỹ thuật

Trước hết, cần tập trung xây dựng hệ thống đường giao thông dẫn đến khu di tích và trong khu vực của khu di tích để tạo điều kiện thuận lợi cho du khách trong quá trình di chuyển, tham quan.

Khuyến khích các doanh nghiệp đầu tư vốn trọn gói để phát triển cơ sở hạ tầng du lịch, đầu tư xây dựng các cơ sở lưu trú các loại (khách sạn cao cấp, khách sạn vừa và nhỏ) gần khu di tích để du khách thuận lợi, dễ dàng tham quan khu di tích Căn cứ cách mạng K20 cũng như khu danh thắng Ngũ Hành Sơn.

Đối với Nhà truyền thống K20, nơi đang lưu giữ các hiện vật của khu di tích, cần phải xây dựng tường rào bảo vệ bằng cách trồng tre bao quanh, chống mối, chống dột và chống thấm cũng như sửa chữa toàn bộ nhà Truyền thống. Trồng thêm cây xanh, đặt bia di tích để tạo thêm cảnh quan cho di tích. Hiện nay, Nhà truyền thống K20 đã trưng bày một số tài liệu, hiện vật về phong trào đấu tranh cách mạng của quần chúng nhân dân khu căn cứ nhưng chưa thực sự đầy đủ.

Cần tiếp tục nghiên cứu, sưu tầm tài liệu, hiện vật để trưng bày trong Nhà truyền thống nhằm phản ánh được tốt nhất cuộc đấu tranh anh dũng, tinh thần quả cảm, mưu trí của quân và dân K20 trong hai cuộc chiến tranh giải phóng dân tộc, đồng thời để làm nổi bật hơn nữa vai trò, ý nghĩa của Khu căn cứ trong sự nghiệp cách mạng của Quận 3 nói riêng và Đà Nẵng nói chung.

4.5. Liên kết xây dựng các chương trình du lịch

Cần xúc tiến việc xây dựng các chương trình du lịch với các tour kết nối K20 và các điểm đến khác trong địa bàn thành phố như biển Mỹ Khê, danh thắng Ngũ Hành Sơn, bán đảo Sơn Trà... cũng như các điểm đến tại các địa phương xung quanh như phố cổ Hội An, Thánh địa Mỹ Sơn...

Cần có sự giao lưu, kết nối với các công ti lữ hành du lịch để thiết kế, xây dựng các chương trình du lịch đến với Khu di tích Căn cứ địa cách mạng K20. Tập trung đầu tư, liên kết với các chương trình du lịch triển vọng như hành trình di sản, con đường di sản...; kết

nổi với các di tích lịch sử, công trình kiến trúc để đáp ứng nhu cầu của du khách về tham quan, nghiên cứu, mua sắm, về nguồn...

4.6. Tăng cường xúc tiến quảng bá điểm đến du lịch

Phối hợp với các doanh nghiệp du lịch trên địa bàn thành phố nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả của hoạt động quảng cáo cũng như sử dụng website, mạng xã hội, phim ảnh để giới thiệu về các điểm đến trong thành phố nói chung và khu Căn cứ địa K20 nói riêng.

Các cơ quan hữu quan cùng các tổ chức đoàn thể, đặc biệt là các trường học trên địa bàn thành phố cần tổ chức thường xuyên các buổi tham quan, dã ngoại, sinh hoạt ngoại khóa tại khu Căn cứ địa K20; thông qua đó tạo sự quan tâm của xã hội đối với di tích, góp phần khơi gợi tình thần yêu nước cũng như quảng bá cho du lịch K20.

5. Kết luận

Với vai trò và giá trị lịch sử đặc biệt của mình, Căn cứ địa K20 có vị trí nổi bật trong hệ thống tài nguyên du lịch nhân văn của thành phố Đà Nẵng. Trong lịch sử, nơi đây đã từng là “lõm chính trị” độc đáo, là cơ quan đầu não của cách mạng được xây dựng ngay trong lòng địch, gắn liền với chiến thắng giải phóng thành phố Đà Nẵng. Mang trên mình những giá trị lịch sử, văn hóa; cảnh quan, sinh thái, Căn cứ địa K20 đã được công nhận là Di tích cấp Quốc gia và nhận được sự quan tâm, đầu tư của chính quyền địa phương. Tuy nhiên, trong bối cảnh đô thị hóa nhanh chóng, Căn cứ địa K20 đã và đang đối mặt với nhiều khó khăn, thách thức để tồn tại giữa một không gian đô thị ngày càng chật hẹp. Bảo tồn, tôn tạo đi đôi với khai thác phát triển du lịch một cách bền vững là vấn đề then chốt đối với K20 hiện nay. Sự vào cuộc của cả hệ thống chính trị, sự chung sức của cộng đồng địa phương cùng các giải pháp phát triển du lịch bền vững mang tính đồng bộ, trong thời gian không xa, du lịch tại Căn cứ địa K20 sẽ khởi sắc, góp phần đa dạng hóa hệ thống sản phẩm du lịch của thành phố Đà Nẵng.

❖ **Tuyên bố về quyền lợi:** Tác giả xác nhận hoàn toàn không có xung đột về quyền lợi.

❖ **Lời cảm ơn:** Nghiên cứu này được tài trợ bởi Quỹ Phát triển Khoa học và Công nghệ Đại học Đà Nẵng, trong đề tài có mã số B2018-ĐN 03-29.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Ngoc Ha (2020). *Historical and cultural destinations: Refreshing to attract visitors* [Cac diem den van hoa, lich su: Lam moi de thu hut khach]. Retrieved May 8, 2020, from <https://www.baodanang.vn>
- Ngu Hanh Son District Party Committee (2000). *History of the Party Committee of Son Tra District (1930-1975)* [Lich su Dang bo Quan Son Tra (1930-1975)]. Da Nang: Da Nang Publishing House.

Provincial Party Committee of Quang Nam – Da Nang (1996). *History of the Party Committee of Quang Nam – Da Nang (1954-1975), episode 3* [Lịch sử Đảng bộ Quang Nam – Da Nang (1954-1975), tập 3]. Da Nang: Da Nang Publishing House.

Vietnam Ministry of National Defence – Military encyclopedia Center (2005). *Dictionary of Vietnamese military terms* [Tu điển thuật ngữ quân sự Việt Nam]. Hanoi: People's Army Publishing House.

SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT IN K20 BASE, DA NANG CITY

Tang Chanh Tin

University of Science and Education, The University of Da Nang, Vietnam

Corresponding Author: Tang Chanh Tin – Email: tinchanhtang@gmail.com

Received: March 28, 2020; Revised: September 30, 2020; Accepted: October 20, 2020

ABSTRACT

The revolutionary Base “K20” is located in Khue My ward, Ngu Hanh Son district, Da Nang city. It also stores relics, artifacts and secret tunnels of historical value and proves a tough and indomitable struggle in the hearts of the cadres and Da Nang people. The K20 base was recognized as a national monument and exploited by the city's various industries to develop tourism. Research results at K20 show that tourism development is associated with conservation, embellishment of monuments as well as appropriate mechanisms and policies to ensure sustainable tourism development here is an acute issue. set. This article will focus on clarifying the outstanding values of history, culture, ecological landscape of the K20 base as well as suggesting some measures on planning, investment in embellishment and tourism promotion at K20 to develop sustainable tourism at this site. Besides the advantages of geographical location, historical value, landscape, ecology...; There are still difficulties in this area such as the general planning has not been given due attention; infrastructure system, technical infrastructure is not synchronous; the role of the local community has not been promoted; negative impacts of the urbanization process... The research results at K20 show that the development of tourism coupled with the preservation and embellishing of relics as well as appropriate policy mechanisms to ensure sustainable tourism development here is an urgent issue.

Keywords: sustainable tourism; K20 base; Da Nang city